

Analysering av kommunens aktuella läge: Klimataspekter i ekonomistyrningsprocesser

Med hjälp av utvärderingsmodellen kan kommunen

- Identifiera goda tillvägagångssätt där klimataspekter redan har integrerats i ekonomistyrningsprocesserna
- Identifiera utvecklingsområden där framför allt kommunen skulle kunna stärka kopplingen mellan klimataspekter och ekonomistyrningsprocesser
- Genomföra interna diskussioner om tillvägagångssätt och deras utvecklingsbehov och stärka förvaltningsövergripande dialog

I utvärderingsmodellen undersöks kopplingen mellan ekonomisk styrning och klimatstyrning på fyra områden

- Klimatmål i strategin och dess delprogram (strategisk grund för ekonomisk styrning och klimatstyrning)
- Klimatmål och -åtgärder i ekonomisk planering
- Uppföljning av ekonomi och klimatarbete
- Upphandlingar (driftsekonomi och investeringar)

Varje delområde är uppdelat i mindre enheter som ska utvärderas. Identifieringen av god praxis och utvecklingspunkter för varje enhet stöds av hjälpfrågor, som besvaras i utvärderingen.

Genomförande av utvärdering av nuläge i kommunen

Utvärderingen bör genomföras på ett förvaltningsövergripande sätt, så att åtminstone de som arbetar med klimatarbete/resurskunskap och ekonomiska förvaltningsaktörer deltar i diskussionerna. Representanter med ansvar för planering eller upphandling av verksamhet och ekonomi inom olika branscher, samt representanter för upphandlingsverksamhet, kan också bjudas in.

Exempel på implementering:

- En förvaltningsövergripande kärngrupp på några personer från kommunen kommer att samlas för att genomföra en självutvärdering
- Kärngruppen granskar preliminärt självutvärderingspaketet och identifierar ämnen där det behövs bredare perspektiv
- Kärngruppen intervjuar representanter från andra branscher (till exempel representanter för upphandlingsbranschen, en exempelindustri som genomför klimatåtgärder, kommunala beslutsfattare) eller organiserar ett diskussionsmöte för dem för att gå igenom självutvärderingen
- Kärngruppen sammanställer slutsatserna och observationerna

Anvisning om hur du använder utvärderingsmodellen

REETTA

Gå igenom varje område och överväg, med hjälp av stödfrågorna, i vilken grad klimataspekterna har integrerats i kommunens ekonomistyrningsprocesser i dagsläget.

Skriv ner observationerna och beskriv de utvecklingsåtgärder som redan genomförts eller de tillvägagångssätt som används i kommunen, samt de utvecklingsbehov som har identifierats.

Betygsätt varje område på en skala från 1-4:

1 = Policyer fattas. Kommunen har inte identifierat och planerat hur man ska gå vidare.

2 = Policyer har planerats, men ännu inte genomförts

3 = Policyer har planerats och genomförts. Det finns fortfarande utvecklingsbehov.

4 = Policyer har planerats, genomförts och högt utvecklats. Kommunens policyer fungerar väl och ger önskat resultat.

1. Strategisk grund för ekonomisk styrning och klimatstyrning

Kopplingen mellan klimat- och ekonomistyrning utgår från de klimatmål som definieras i kommunens strategi. De strategiska målen måste integreras i all verksamhet och ledningsprocesser.

Kopplingen bygger också på en långsiktig genomförandeplan eller färdplan för klimatmålen, som definierar mer specifika åtgärder för hela kommunkoncernen som syftar till att minska utsläppen.

Integreringen av klimatåtgärder i den ekonomiska planeringen (område 2) kommer att stödjas om branscher, enheter och statsägda företag har ett starkt engagemang för åtgärderna i färdplanen för sin egen verksamhet, samt en förståelse för genomslagskraften och kostnaderna för de olika åtgärderna.

Kommunal strategi	<ul style="list-style-type: none"> • Hur fastställs klimatmålen i kommunens strategi? • Med vilken vikt? (Är de till exempel tvärgående i allt, en del av strategin, etc.)
Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:
Ett klimatprogram enligt strategin, eller -färdplan	<ul style="list-style-type: none"> • Har kommunen en långsiktig färdplan eller åtgärdsplan som syftar till att uppnå de strategiska klimatmålen? • Finns det andra bindande program och planer/dokument under strategin som specificerar genomförandet av klimatmålen?
Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:

<p>Ägande av färdplanen, deltagande och engagemang</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Har olika enheter inom kommunorganisationen, koncernbolag/andra intressenter varit i stor utsträckning involverade i utarbetandet av färdplanen? • Har branscherna/tjänsteområdena/enheterna själva satt upp mål och åtgärder i färdplanen? • Är ansvaret för att utforma och specificera åtgärder inom branscher/tjänsteområden/enheter?
<p>Betyg (1-4):</p>	<p>Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:</p>
<p>Koncernstyrning</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Styr färdplanen också verksamheten i kommunala företag/statliga företag? • Innehåller den också mål och åtgärder för företag? • Har kommunens strategiska klimatmål överförts till koncernstyrning på något annat sätt? • Har företag egna klimatmål?
<p>Betyg (1-4):</p>	<p>Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:</p>
<p>Konsekvensbedömning och indikatorer</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hur har effekterna och konsekvenserna av färdplanens samlade åtgärder eller enskilda åtgärder utvärderats? • Hur har kommunen identifierat de aktiviteter som spelar en viktig roll i att minska utsläppen i kommunens verksamhet? • Har till exempel de utsläppsminskningar som uppnås genom olika åtgärder och kostnadseffekterna av åtgärderna bedömts? • Finns det indikatorer definierade i färdplanen för att övervaka framstegen och genomslagskraften av mål och åtgärder?
<p>Betyg (1-4):</p>	<p>Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:</p>

2. Klimatmål och -åtgärder i ekonomisk planering

Kommunens verksamhet och ekonomi styrs av en ekonomiplan som upprättats för minst tre år. I budget och plan godkänns kommunens och kommungruppens operativa och ekonomiska mål. Ekonomiska planeringsprocesser är väl etablerade och relaterade riktlinjer och tillvägagångssätt följs noggrant i hela kommunorganisationen. Därför ger ekonomisk planering viktiga verktyg för att omsätta strategiska klimatmål i praktiska åtgärder.

Rambeskrivning	<ul style="list-style-type: none"> • Vilken roll har de kommunala beslutsfattarna när det gäller att definiera ramar? • Ger ramverksdefinitionen information om statusen för klimatåtgärder och klimatmål som grund för rambeskrivningen? • Identifieras de aktiviteterna som är viktigast och mest relevanta för att minska utsläppen i detta skede?
Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:
Riktlinjer för budgetering	<ul style="list-style-type: none"> • Ger budgetriktlinjerna vägledning om hur man integrerar strategiska klimatmål i budgeten och planen? • Kommer man i riktlinjerna för utarbetandet av budgetförslag att uppmana branscherna att sammanställa information om åtgärder för att främja klimatmålen? • Kommer branscherna i samband med utformningsriktlinjen att bli ombedda att lyfta fram de åtgärder som bidrar till klimatmålen i budgetförslaget?
Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:
Branschernas budgetförslag	<ul style="list-style-type: none"> • Tar branscherna upp åtgärder i budgetförslagen från klimafärdplanen eller annan åtgärdsplan för klimatarbetet? • Produceras information om effekterna av redan vidtagna klimatåtgärder och statusen för målen för branscherna som grund för planeringen? • Genomförs en utvärdering av effekter och konsekvenser för branschspecifika klimatåtgärder som helhet? • Vem gör effektutvärderingarna/producerar informationen?
Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:
Koncernstyrning och företagsbudgetar	<ul style="list-style-type: none"> • Vägleds koncernbolag i ekonomisk planering för att sätta klimatmål?

Ekonomisk styrning och klimatstyrning för resurssmarta kommuner

REETTA

Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:
Konsolidering och avstämning av budgetförslag	<ul style="list-style-type: none"> • Kommer de klimatåtgärder som ingår i budgetförslaget att bli föremål för en effektutvärdering/konsekvensanalys? • Bedöms åtgärdshelhetens tillräcklighet i förhållande till utsläppsmålen?
Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:
Slutlig budget	<ul style="list-style-type: none"> • Vilka kriterier används för att bedöma om de mål och åtgärder som anges i budgeten är tillräckliga innan de godkänns? Utöver de ekonomiska aspekterna, till exempel, beaktas klimatmålen perspektiv? • Är beslutsfattarna informerade om de budgetförslag för klimatåtgärdshelheten och dess effekter (t.ex. utsläppsminskningar, kostnader)? • Innehåller budgeten bindande klimatmål från fullmäktige? • Föreslår kommunens beslutsfattare tillägg och ändringar i budgeten baserat på klimatmålen?
Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:
Driftsplaner och separata budgetar	<ul style="list-style-type: none"> • Hur tar driftsplanerna och de separata budgetarna hänsyn till åtgärdernas inverkan på klimatmålen?
Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:

3. Uppföljning av ekonomi och klimatarbete

Uppföljning på bransch- och nämndnivå	<ul style="list-style-type: none"> • Är branscherna/enheterna ansvariga för att övervaka uppnåendet av klimatmålen och åtgärderna/indikatorerna? • Uppföljs uppnåendet av klimatmål och åtgärder på nämndnivå (t.ex. i delårsrapporter) inom ramen för ekonomisk uppföljning?
Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:
Rapportering till styrelsen och fullmäktige	<ul style="list-style-type: none"> • Uppföljs framstegen av klimatmål och åtgärder på fullmäktige- och styrelsenivå inom ramen för ekonomisk uppföljning?
Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:
Slutliga överväganden om behov av förändring	<ul style="list-style-type: none"> • Hur ska man gå till väga om det visar sig att klimatmålen och åtgärderna inte fortskrider eller ger tillräcklig påverkan? • Kommer förändringsbehoven att åtgärdas under budgetåret? • Vilka är beslutsvägarna för förändringsbehov?
Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:
Bokslut	<ul style="list-style-type: none"> • Ger bokslutet en sammanfattning av genomförandet av klimatmål och åtgärder? På vilket sätt? • Hur kan granskningen av uppnåendet av klimatmålen och klimatåtgärderna, som gjorts i samband med bokslutet, vägleda framtida planering?
Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:
Koncernstyrning och uppföljning av företagens åtgärder	<ul style="list-style-type: none"> • Hur uppföljs genomförandet av företagens/de statsägda företagens klimatåtgärder och mål?

Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:
--------------	---

4. Upphandlingar

Upphandlingar är användning av kommunala pengar och de ger ett påtagligt bidrag till främjandet av kommunens klimatmål. Effektiv upphandling kräver att den hanteras som en strategisk enhet och att man definierar hur klimatmålen ska överföras från strategisk nivå, färdplan och budgetnivå till praktisk upphandlingsplanering, beslutsfattande och genomförande.

Med upphandling avses både investeringar och upphandlingar i driftsekonomin.

Analysering av det aktuella läget för upphandlingar	<ul style="list-style-type: none"> • Har nuläget för upphandlingar bedömts genom mognadsanalys och utvecklingspunkter i strategisk ledning av upphandlingar identifierats? • Har till exempel de viktigaste upphandlingarna när det gäller deras utsläpps- och kostnadseffekter identifierats med hjälp av en utgiftsanalys?
Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:
Upphandlingsriktlinjer/ upphandlingsstrategi	<ul style="list-style-type: none"> • Har kommunen upprättat en upphandlingspolicy eller liknande dokument som definierar hur kommunens strategiska mål genomförs i upphandlingen? • Finns det en definition av hur olika upphandlingskategorier bidrar till klimatmålen? • Har riktlinjerna för upphandlingar speglats i kommunens färdplan/åtgärdsplan för klimatmål? Hur samordnas olika program i organisationen för att säkerställa att deras mål är i linje med varandra? • Eller har klimatmålen integrerats i upphandlingshanteringen på något annat sätt?
Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:

Marknadssamarbete och upphandlingskommunikation	<ul style="list-style-type: none"> • Har kommunen en upphandlingskalender för att kommunicera framtida upphandlingar till marknaden? Finns det några klimataspekter kopplade till detta? • Hur lyfts kommunens koldioxidsnåla mål fram i marknadsdialogerna?
Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:
Upphandlingsplanering som en del av budgetering och planering	<ul style="list-style-type: none"> • Planeras upphandlingar (både driftsekonomi och investeringar) proaktivt/rullande innan de överförs till ekonomiplanen? • Beaktas aspekter relaterade till koldioxidsnåla mål som en del av proaktiv upphandlingsplanering? • Hur förmedlas information om koldioxidsnåla bedömningar och riktlinjer som görs i budgetplaneringen till parterna som förbereder upphandlingar i praktiken? • Hur sker samordningen mellan branscherna/avdelningarna i kommunen för att omsätta koldioxidsnåla mål i det praktiska genomförandet av upphandlingar?
Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:
Investeringsbeslut, förberedelse av upphandlingar	<ul style="list-style-type: none"> • Är beslutsfattarna informerade om de olika implementeringsalternativen och deras effekter (t.ex. utsläppsminskningar, kostnader, besparingseffekter)? • Utförs förhandsbedömningar av utsläpp och andra effekter under förberedelsefasen av upphandlingar?
Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter:
Förberedelse och genomförande av upphandlingar	<ul style="list-style-type: none"> • Hur beaktas främjandet av låga utsläpp i upphandlingar, t.ex. i definitionerna av upphandlingsobjektet och kriterierna för konkurrensutsatt upphandling?
Betyg (1-4):	Anteckningar, styrkor och utvecklingspunkter: